

השטן וראש השנה

מקורות-עיסוק מאסיבי ב"שטן"

- **הרמ"א** [אוי"ח תקפ"א/א] - "מראש חדש [אלול] ואילך מתחילין לתקוע אחר התפילה שחרית, ויש מקומות שתוקעין גם כן ערבית".
הסבר הטור [אוי"ח תקפ"א] ע"פ **הר"ן/הרא"ש/שבולי הלקט** ועוד - תניא בפרקי ר"א בר"ח אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה... לכן התקינו חז"ל שיהו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה וכל החדש כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר (עמוס ג') אם יתקע שופר בעיר וגו' וכדי לערבב השטן
- **שולחן ערוך** [אוי"ח תקפ"א/ג]... ואין תוקעין בערב ראש השנה (מנהגים).
הסבר המ"ב [שם כד]... אבל במנהגים כתב הטעם **כדי לערבב השטן** אי"כ אין לתקוע כלל....
- **מסכת ראש השנה דף ט"ז עמוד א-ב**: למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן. ואמר רבי יצחק: כל שנה שאין תוקעין לה בתחלתה - מריעין לה בסופה. מאי טעמא - דלא איערבב שטן.

ע"ד כדי כך?

תוספות [שם] - תימה: הא קעבר משום בל תוסיף?... וי"ל דאין שייך בל תוסיף בעשיית מצוה אחת ב' פעמים, כגון כהן אם מברך וחוזר ומברך אותו צבור עצמו או נוטל לולב וחוזר ונוטל....

מי זה השטן לדעת רש"י?

רש"י [שבת פ"ט עמוד א'] - בא השטן: הוא יצר הרע המחטיא את האדם, הוא העולה ומסטין,	הסבר רש"י [שם] -
רש"י [יומא ס"ז עמוד ב'] - השטן: יצר הרע משיב עליהן תשובה, להטעות את ישראל, ולומר שהתורה אינה אמת.	שלא ישטין,
רשב"א [רי"ה שם] - כדי לערבב את השטן. יש מפרשים להכניע היצר כדכתיב אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחידו ושטן הוא יצר הרע וכד"ל דאמר (ב"ב ט"ז א') הוא שטן היא יצר הרע היא מלאך המות	כשישמע ישראל מחבבין את המצוות - מסתתמין דבריו.
ב"י [אוי"ח תקפ"ה] - כדי לערבב את השטן; פירש הר"ן (שם) להכניע את היצר כדכתיב (עמוס ג ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו דשטן היינו יצר הרע (ב"ב טז.).	

הסבר הגמרא ע"פ פירוש זה

שפת אמת [שם]... פ"י רש"י - כשישמע ישראל מחבבים את המצוות מסתתמין דבריו. וקשה דממ"נ אי אית בזה חיבוב מצוה, כהך דאיתא בסוכה (מ"א ב) דאנשי ירושלים היו נוטלין הלולב כל היום = למה לי הטעם דעירבוב שטן? וי"ל דאה"נ אלא דר"י יהיב טעמא מה **שקבעוה חובה ומנהג לכל ישראל אפי' להפשוטים** וע"ז אמר כדי לערבב השטן הנהיגו ביום זה חיבובא דמצוה לכל

זיכוב המצווה... כדי להפנים

הרמב"ן [פסחים ד עמוד ב'] - ענין ביטול חמץ זה שהזכירו בגמרא דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה.... אלא כך אני אומר: שהביטול מועיל להוציאו מתורת חמץ ולהחשיבו כעפר שאינו ראוי לאכילה, והיתר זה מדברי ר' ישמעאל הוא דאמר (וי ב') שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאלו הן ברשותו, לומר דכיון שלא הקפידה תורה אלא שלא יהא חמץ שלו ברשותו, ואיסורי הנאה אינן ממון ולא קרינן ביה לך, בדין הוא שלא יעבור עליו בכלום, אלא שהתורה עשאתו כאלו הוא ברשותו לעבור עליו בשני לאוין **מפני שדעתו עליו והוא רוצה בקיומו**, לפיכך **זה שהסכימה דעתו לדעת תורה** ויצא לבטלו [שלא] יהא בו דין ממון אלא שיהא מוצא מרשותו לגמרי שוב אינו עובר עליו, דלא קרינא ביה לך כיון (1) שהוא אסור (2) ואינו רוצה בקיומו.... ונראין הדברים שהביטול בלב הוא ואינו צריך להוציאו בשפתי... וכל זה מן הטעם שפירשתי שאין אדם עובר אלא על חמץ שלו שהוא רוצה בקיומו ודעתו עליו, הא נתייאש ממנו ונתן דעתו שאינו רוצה מחמת איסורו ולא יהנה בו לעולם אינו עובר... ויש לפרש מבטלו בלבו שאפי' ביטל בפיו ולבו עליו **עובר עד שיהיו פיו ולבו שוין**.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צב עמוד ב - רבי ירמיה בר אבא אמר : אלו בני אדם שאין בהן לחלוחית של מצוה, שנאמר +יחזקאל ל"ז+ העצמות היבשות שמעו דבר ה'.

נְפִיקָ"מ # 1 : לְשִׁמוּעַ וְלֹא לְתַקִּיעַ

ר"ש ר"ה פרק ד' י' בשם ר"ת ור"ת כתב שיש לברך על תקיעת שופר משום דעשייתה היא גמר מצותה. יראים סימן תי"ט "וכי מברך, מברך "על תקיעת שופר", ושהחיינו."	ספה"מ לרמ"מ - מ"ע ק"ע - והמצוה הקי"ע היא שצונו לשמוע קול שופר ביום ראשון מתשרי הלכות שופר פרק ב' הלכה א' - הכל חייבין לשמוע קול שופר... הלכות שופר פרק ג' הלכה י - המנהג הפשוט בסדר התקיעות של ראש השנה בצבור כך הוא... ואחד עומד ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמוע קול שופר וכל העם עונין אמן.

הלכה: שולחן ערוך [אוי"ח תקפ"ה/ב-קודם שיתקע יברך : לשמוע קול שופר, ויברך : שהחיינו ; הגה : ואין חילוק בין אם יברך לעצמו, או שכבר יצא ומברך להוציא אחרים, אפילו הכי מברך התוקע שתי ברכות הנזכרות.

נְפִיקָ"מ # 2 - כוונה בתקיעת שופר

רמ' הלכות חמץ ומצה ו/ג אכל מצה בלא כונה כגון שאנסוהו גוים או לסטים לאכול יצא ידי חובתו, אכל כזית מצה והוא נכפה בעת שטותו ואחר כך נתרפא חייב לאכול אחר שנתרפא, לפי שאותה אכילה היתה בשעה שהיה פטור מכל המצוות. הלכות שופר וסוכה ולולב ז/ט משיגביה ארבעה מינין אלו בין שהגביהן כאחת בין בזה אחר זה בין בימין בין בשמאל יצא, והוא שיגביהן דרך גדילתן אבל שלא דרך גדילתן לא יצא, ומצוה כהלכתה שיגביה אגודה של שלשה מינין בימין ואתרוג בשמאל ויוליך ויביא ויעלה ויוריד וינענע הלולב שלשה פעמים בכל רוח ורוח.	רמ' הלכות ק"ש ב/א - הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו... רמ' הלכות תפילה ד/ט"ו - כוונת הלב כיצד כל תפלה שאינה בכוונה אינה תפלה, ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה, מצא דעתו משובשת ולבו טרוד אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו. רמ' שופר ב/ד - המתעסק בתקיעת שופר להתלמד לא יצא ידי חובתו וכן השומע מן המתעסק לא יצא, נתכוון שומע לצאת ידי חובתו ולא נתכוון התוקע להוציאו או שנתכוון התוקע להוציאו ולא נתכוון השומע לצאת לא יצא ידי חובתו, עד שיתכוין שומע ומשמיע.

בהזולת יכול לא להשפיע

הטור [אוי"ח תקפ"א] ע"פ **מדרש תנחומא** [אמור ל'] - ... ממדרש ר' תנחומא ; "ולקחתם לכם ביום הראשון" - וכי ראשון הוא? והלא ט"ו הוא? אלא - ראשון לחשבון עונות... בני המדינה אלו ישראל שמסגלים עונות כל השנה. ער"ה הגדולים מתענין ומוותר להם שליש עונותיהם ב"י ימים בינונים מתענין ומוותר להם ב' שלישים ב"יה הכל מתענין ומוותר להם הכל במוצאי י"ה עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עונות לכך קורא י"ט ראשון ראשון לחשבון עונות.